

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН СКАНДИНАВСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

CURRENT TRENDS OF ECONOMIC GROWTH OF THE NORDIC REGION AS A RESULT OF THE IMPLEMENTATION OF THE REGIONAL SOCIAL ECONOMY MODEL

У статті розглянуто основні економічні процеси в країнах Скандинавського регіону, зокрема Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії та Ісландії. Показники економічного зростання після кризового періоду 2008–2011 років доводять ефективність соціально-економічного курсу державної політики, що реалізується в межах регіональної моделі соціальної економіки. Неоднозначні національні тенденції розвитку пояснюються певною відмінністю координаційних механізмів та галузевої орієнтації окремих країн, але загальні принципи та основні методи регулювання системи соціально-економічних відносин в регіоні є досить подібними й одновекторними.

Ключові слова: соціальна економіка, альтернативна економічна модель, соціальне забезпечення, державний борг, індикатори економічного зростання, ринок праці, споживчий попит.

В статье рассматриваются основные процессы в странах Скандинавского региона, в частности Дании, Швеции, Норвегии, Финляндии и Исландии. Показатели экономического роста после кризисного периода 2008–2011 годов доказывают эффективность социально-экономического курса государственной политики, которая реализуется в рамках региональной модели социальной экономики. Неоднозначные нацио-

нальные тенденции развития объясняются некоторыми существующими отличиями координационных механизмов и отраслевой ориентации отдельных стран, но общие принципы и основные методы регулирования системы социально-экономических отношений в регионе являются достаточно схожими и одновекторными.

Ключевые слова: социальная экономика, альтернативная экономическая модель, социальное обеспечение, государственный долг, индикаторы экономического роста, рынок труда, потребительский спрос.

The article discusses the main processes in the Nordic region, directly Denmark, Sweden, Norway, Finland and Iceland. The indicators of economic growth after the crisis period of 2008–2011 prove the effectiveness of the socio-economic course of state policy, which is implemented in the framework of the regional social economy model. Ambiguous national development trends are explained by some of the existing differences in coordination mechanisms and sectoral orientation of individual countries, but the general principles and basic methods for regulating the system of socio-economic relations in the region are quite similar and unified.

Key words: social economy, alternative economic model, social security, public debt, indicators of economic growth, labor market, consumer demand.

УДК 330.3:339.9

Приятельчук О.А.

к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу
Інститут міжнародних відносин
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Феномен Скандинавської соціально-економічної моделі загального добробуту повсякчас становить інтерес та тему для дискусії в усьому світі. Трансформація наявної системи зумовлюється виникненням нових викликів та загроз, а також політичною та економічною глобалізацією всіх світогосподарських процесів, що здійснює вплив на всі країни та регіони світу. Водночас є спроби використання цієї моделі або її окремих елементів в умовах інших національних економік.

Скандинавська модель часто розглядається як альтернатива американській моделі капіталістичного підприємництва, що подолала всі негативні риси капіталізму, такі як бідність, відсутність доступу до якісного медичного обслуговування, погіршення системи соціального захисту, відсутність надійного пенсійного забезпечення, фінансові кризи, розшарування суспільства за рівнем отримуваних доходів тощо. Окрім того, скандинавська модель вирішує властиву капіталістичному суспільству нерівність в доступі до ресурсів та соціальних послуг (освіта, медицина) між забезпеченими та малозабезпеченими верствами населення.

Натомість скандинавська модель піддається критиці через надмірно високі ставки податків, високий рівень державного втручання та відносно невеликі показники ВВП й обсягів виробництва, наявність широкого кола державних субсидуючих програм, що гальмує економічне зростання. Однак поняття зростання та розвитку не тотожні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Скандинавський регіон зараз є об'єктом вивчення та аналізу великої кількості профільних установ та окремих науковців як в Європейському Союзі, так і в Україні. ЄС розглядає скандинавську модель соціально-економічного розвитку як альтернативну загальноєвропейській (за основу якої взято німецьку), що довела свою ефективність та стабільність функціонування навіть в умовах нестійкого кризового зовнішнього середовища розвитку. Українські дослідники (Т. Бочкарьова, Д. Голота, Н. Мурза, О. Мамедова, Ю. Рибак та інші) більше концентруються на окремих аспектах функціонування системи соціального захисту та досвіді надання якісних соціальних послуг (в сферах освіти, охорони здоров'я тощо).

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення ідентичності регіональної моделі соціальної економіки на основі основних показників соціально-економічного розвитку країн; визначення спільних тенденцій та відмінних особливостей нагальних тенденцій їх економічного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під впливом загальносвітових тенденцій розвитку та національних особливостей зараз продовжують відбуватися процеси подальшого формування й, одночасно, трансформація моделі.

Сучасний стан економічного розвитку регіону значною мірою перебуває під впливом загальних світових тенденцій, а також напрямків економічного розвитку провідних країн (та регіонів) світу.

Нині спостерігається стале зростання глобальної економічної активності, що відбувається на фоні покращення інвестиційного клімату, зростання довіри між споживачем та бізнесом, росту обсягів як приватного споживання, так і корпоративних інвестицій у розширення та модернізацію виробництва, зниженням рівня безробіття (в зоні ЄС рівень безробіття в 2017 році впав до найнижчого за останні 8 років), застосування Європейським центральним банком нетрадиційних заходів грошово-кредитної політики задля зниження рівня інфляції та вирівнювання темпів економічного зростання регіону, тощо.

Одночасно тенденції розвитку інших (окрім ЄС) центрів світової економіки є досить неоднозначними. Позитивні зрушення в напрямі нормалізації монетарної політики США відбуваються на фоні незначного послаблення позицій долара США відносно євро та нестабільністю зовнішньополітичного курсу країни. Ресурсозалежна економіка Росії посилена власні позиції внаслідок зростання цін, однак розвиток позитивних тенденцій гальмується необхідністю суттєвої трансформації національної економічної системи. Переорієнтація економіки Китаю з експорто-орієнтованої та провадження експансіоністської фіскальної політики хоча й підтримує тенденцію економічного росту, однак її темпи значно уповільнюються порівняно з останнім десятиліттям. Загалом інтенсивний період глобалізації змінюється на цілеспрямоване економічне зростання та загальні обсяги виробництва й міжнародної торгівлі, однак вони характеризуватимуться досить уповільненими темпами.

На тлі позитивних тенденцій стабілізації темпів економічного зростання країн ЄС та США, а також посилення позицій долара як світової валюти прогнозовано виникають негативні ефекти, пов'язані з послабленням валют країн, що розвиваються, що послабить їхні можливості з обслуговування власного значного зовнішнього боргу. Одночасно з існуючим великим загальним боргом це може привести до дестабілізації світової економіки загалом.

Додатковим негативним фактором в цій сфері залишається той факт, що серед найбільших світових боржників залишаються такі великі країни, як США та Китай (в 2017 році кредитний рейтинг Китаю знизився вперше за останні 30 років).

Протекціоністські заходи експортно-орієнтованих країн Східної Європи призведе до подорожчання експортних товарів, а, отже, зниження їх конкурентоспроможності на світових ринках та зменшення загальних обсягів експорту. Подолання певних негативних ефектів може бути реалізовано виключно внаслідок цілеспрямованої політики лібералізації зовнішньої торгівлі.

Скандинавський регіон також характеризується неоднорідністю показників економічного зростання. Зокрема, ріст ВВП Данії в 2% (2017 рік) є найвищим з 2006 року, чому сприяє ріст внутрішнього споживання та експорту, а також інвестицій, в тому числі й іноземних [6, с. 247–252]. Економіка Фінляндії також знаходиться в фазі швидкого росту, що відбувається переважно внаслідок покращення світового попиту, високої конкурентоспроможності товарів внутрішнього виробництва й, відповідно, зростання обсягів експорту. Натомість внутрішній ринок Фінляндії характеризується зменшенням попиту, гальмуванням темпів будівництва житла і скороченням на цьому фоні обсягів інвестицій, як внутрішніх, так і іноземних. Економіка Швеції відзначається швидкими темпами скорочення рівня безробіття, високим рівнем зайнятості та ростом ВВП в 3,1% (2017 рік). Активно продовжує реалізовуватися шляхом цілеспрямованої державної соціально-економічної політики концепція «загального добробуту», чому сприяє також суттєве збільшення обсягів внутрішніх інвестицій [2]. Циклічний спад економіки Норвегії, що почався в 2014 році через падіння цін на нафту, завершився завдяки цілеспрямованій фіскальній політиці уряду, зниженню процентних ставок, зростанню конкурентоздатності, обсягів виробництва та скороченню безробіття. Зростання обсягів експорту продукції, виробленої в Норвегії, одночасно зі збільшення іноземних інвестицій виступають стимулюючими факторами економічного росту. Найбільші темпи росту ВВП спостерігаються в Ісландії (7% в 2016 і 5,6% в 2017 році), що пов'язано не стільки зі зростанням експорту, як зі збільшенням рівня внутрішньої купівельної спроможності внаслідок високих темпів росту заробітної плати та низьких темпів інфляції. Проблемними явищами залишається надмірно висока вага туристичної сфери в структурі експорту, скорочення інвестицій (хоча й відзначається їх зростання в сферу будівництва житла), велика кількість залучених іноземних трудових ресурсів до національного ринку праці [1].

Світова система торгівлі безпосередньо впливає на країни Скандинавського регіону як на відкриті, розвинуті, експортно-орієнтовані та глибоко

інтегровані в глобальні мережі доданою вартості країни. Спільними характерними рисами зовнішньої торгівлі Скандинавських країн є переважання експорту товарів над експортом послуг (окрім Ісландії) та концентрація експорту в окремих галузях або продуктах. Зокрема, експорт Норвегії переважно включає нафту, Фінляндія – паперову галузь, Ісландія – туризм, Швеція і Данія – мають диверсифікований експортний профіль, де переважають продукти з високою доданою вартістю.

Транскордонний характер інвестицій, властивий країнам цього регіону, сприятливо впливає на підвищення конкурентоздатності та розширення асортименту експортних товарів, дозволяючи широкого застосовувати новітні, більш ефективні технології у виробництві. Це сприяє не лише розширенню великих експортно-орієнтованих виробничих потужностей, а й розвитку малого та середнього бізнесу, яким також відкрито доступ до нововведень, та більш якісному задоволенню внутрішнього споживчого попиту цих країн.

Характерною рисою для країн Скандинавського регіону стала консолідація фіскальної політики урядів цих країн. Фіскальна політика Данії стає все більш жорсткою, що має допомогти, за стратегією уряду, знизити ризик перегріву економіки. Зокрема, передбачається скорочення зростання суспільного споживання, подальша консолідація та реформування фіскальної політики. Збільшення пропозиції робочої сили та вивільнення нових ресурсів дозволяє залучити додаткові засоби в високо пріоритетні галузі без посилення податкового тиску. Удосконалюється система фінансів й у Фінляндії, чому сприяє зростання доходної частини бюджету одночасно зі зменшенням відрахувань на допомогу по безробіттю (в зв'язку зі зниженням рівня безробіття в країні). Однак відчутними залишаються наявні у Фінляндії негативні риси державної системи управління фінансами, такі як старіння населення, що призводить до скорочення надходжень у вигляді сплачених податків та збільшення видатків на компенсацію медичних послуг та гарантованого виплату пенсійного забезпечення громадянам. Зараз загальна вага видатків все ще перевищує надходження. Основною статтею видатків Швеції залишаються біженці, однак позитивним сальто фінансування державного сектору складає все ще 1% від ВВП. Норвегія після кризи 2014–2016 рр. дотримується нейтральної позиції фіскальної політики. Стабільною залишається частка доходів від продажу нафти на рівні 2,9% капіталу Державного пенсійного фонду. Ісландія демонструє скорочення загального рівня державного боргу, профіцит бюджету, реалізацію альтернативних офшорним методів залучення іноземних інвестицій та приток іноземної валюти в країну.

Основними показниками економічного розвитку залишаються приріст ВВП, темпи інфляції та

рівень безробіття, зафіксовані в окремій країні. Економічна ситуація є одночасно наслідком реалізованої державної соціально-економічної політики, а також визначальним фактором визначення подальшого напрямку її формування та розвитку.

Економіка Данії починаючи з 2016 року демонструє стрімкі темпи розвитку. Зростання спостерігається одночасно в декількох напрямках – приватного споживання (що є ключовим чинником економічного зростання Данії), експорту (паралельно зі зростанням світової торгівлі, підвищенням попиту на товари національного виробництва), обсягів інвестицій та продуктивності їх освоєння. Приватне споживання як чинник економічного розвитку є інтегрованим показником, що тісно взаємопов'язаний з такими соціально важливими економічними аспектами, як зростання доходів населення, зайнятості, рівня та якості життя, загального матеріального добробуту, рівня реальної заробітної плати (на фоні помірної підвищення цін), виплат по соціальному страхуванню, індексом щастя, тощо.

З метою зниження ризику перегріву урядом країни проводиться цілеспрямована фіскальна політика, що має на меті зростання суспільного споживання, розширення пропозиції робочої сили, зменшення податкового тиску, розвиток пріоритетних високотехнологічних галузей економіки, а також підтримку збалансованого економічного зростання загалом.

Сучасна фіскальна політика спрямована на скорочення тиску на державний бюджет, що був надмірним в кризовий період, та збільшення ступеня лібералізації.

Дефіцит бюджету в основному формується внаслідок зростання відрахувань на соціальну сферу, реалізацію програм соціального захисту населення, а також через нестабільне надходження виплат до пенсійного фонду. Даний дисбаланс має бути вирівняний шляхом нормалізації занижених в кризовий період ставок оподаткування і, відповідно, зростанням обсягів надходжень до бюджету та цільових позабюджетних фондів.

Спостерігається подальша реалізація державної програми скорочення податкового навантаження на бізнес та суспільство, а також низка ініціатив, спрямованих на спрощення ведення бізнесу в Данії. Це дасть змогу ще більше покращити інвестиційний клімат та підвищити підприємницьку активність, що є запорукою подальшого соціально-економічного розвитку країни.

Окрім бюджетних ініціатив, уряд Данії представив програму скорочення податків (Job Reform Job II) та низку ініціатив, спрямованих на полегшення ведення бізнесу та сприяння підприємству в країні. Це поряд із планом дії в межах поточної реформи забезпечує сталий економічний підйом країни.

У 2016–2018 роках темпи росту економіки **Фінляндії** залишаються стало на високому рівні. Рушіями економічного зростання виступає активізація попиту як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Навіть за умови незначного сповільнення темпів зростання приватного споживання та інвестиційного попиту, ріст експорту залишається значним. Попит на внутрішньому ринку дещо знизився, скоротились інвестиції в будівництво житла, однак обсяги реалізації інших інвестиційних проєктів є досить значними.

Зовнішня торгівля Фінляндії постійно зростає. Це поживлення зумовлено головним чином відновленням попиту на експортних ринках таких традиційних товарів, як папір, машинобудування, промислові товари та хімія. Попит на імпортовані товари також збільшується, зокрема, в таких секторах, як оптова та роздрібна торгівля. Однак перевищення темпів зростання експорту над імпортом не забезпечує профіциту торговельного балансу, що пояснюється значним приростом цін на імпортовані товари [4].

Зростання обсягів торгівлі зумовлено сталим високим рівнем зайнятості, підвищенням рівня заробітку та купівельної спроможності населення. Навіть за умови зниження рівня безробіття рівень соціального захисту продовжує зростати. Пенсійне забезпечення, що становить більше половини поточних соціальних трансфертів, продовжує зростати, так само, як і обсяги адресної допомоги слабо захищеним верствам населення.

Негативною рисою є прискорення темпів інфляції, що уповільнює зростання реального приватного споживання. Частково попит на засоби споживання компенсується доступністю кредитів за умови низьких відсоткових ставок. Внутрішній борг населення по кредитах запозичення постійно дедалі зростає.

Інвестиційні проєкти й надалі активно реалізуються. Однак акцент зміщується з будівництва житла (який, тим не менш, знаходиться на піку розвитку) на виготовлення промислового обладнання та НДДКР. Цьому сприяє висока інвестиційна привабливість даних сфер, легкий доступ до кредитів, низька реальна відсоткова ставка, сприятливі прогнози розвитку даних галузей економіки, їх пріоритетність в системі державної регуляторної політики, тощо.

Відбувається поступова стабілізація національного ринку праці. Активізації цих процесів сприяє реалізація низки заходів, спрямованих на скорочення прихованого безробіття та зростання кількості економічно активних трудових ресурсів за рахунок залучення до ринку праці окремих верств населення, що раніше користувались адресною допомогою та соціальним захистом. Досить високий рівень зайнятості підтримується й зростанням заробітної плати.

З огляду на ключові показники економічного розвитку у середньостроковій перспективі на 2020–2021 роки прогнозуються помірні темпи економічного зростання на рівні до 1%. Це зростання спостерігатиметься на фоні скорочення працездатного віку населення, збереженні відносно високого рівня структурного безробіття, помірному зростанню продуктивності, переорієнтації економіки на сферу послуг, незначного зниження обсягу інвестицій, зростання рівня заробітної плати та купівельної спроможності населення, сповільненням зростанням експорту.

Система державних фінансів посилюється зниженням тиску відрахувань на безробітних (у зв'язку зі зниженням їх кількості) та збільшенням податкових надходжень. Однак тиск на державний бюджет посилюється через забезпечення широкої державної системи соціального захисту, що передбачає зростання обсягів відрахувань на пенсії, компенсацій по догляду і т.п. в умовах старіння населення. Очевидним є дефіцит державного бюджету, хоча його показники й тяжіють до зниження відносно попередніх звітних періодів.

Зміцнення економіки та досягнення сталих темпів економічного зростання передбачено забезпечити стабілізацією ситуації на ринку праці, збільшенням доходів громадян, робочої мобільності, реформування системи забезпечення безробіття на фоні стабілізації (не допущення зростання) ставок податку на прибуток. Пакт конкурентоспроможності, який набрав чинності цього року, у свою чергу, покращить конкурентоспроможність фінських підприємств та підвищить попит на працю на внутрішньому ринку.

Економіка **Ісландії** демонструє найвищі в ОЕСР темпи росту (6% в 2017 р.). Інвестиції в бізнес є основним рушієм економічного розвитку. Особливо помітним зростання є в сферах туризму та транспорту. Перспективною для інвестицій залишається сфера будівництва житла, де попит значно перевищує пропозицію. Зростанню попиту сприяють ріст доходів населення, туристичний бум, приплив іноземних працівників, тощо. В результаті, значно зросли ціни на житло, а ріст пропозиції все ще досить повільний.

Основним джерелом економічного зростання є інтенсивний розвиток туристичної галузі. Зростання чисельності туристів посилює економіку, значно послабило наслідки фінансової кризи, сприяло створенню робочих місць, припливу іноземної валюти, збільшення податкових надходжень до бюджету, що дозволило більш ефективно реалізовувати широкий спектр програм соціально-економічного характеру, значно підвищуючи загальний рівень добробуту населення країни. Проте за нинішніх темпів туристичної експансії країни очевидними є й негативні наслідки, пов'язані, зокрема, зі сферою охорони навколиш-

нього середовища та погіршенням загальної інфраструктури.

Гнучкий ринок праці Ісландії дозволяє легко інтегрувати іноземну робочу силу та адаптувати стратегії управління персоналом вітчизняних компаній до нагальних економічних реалей. Це здійснює сприятливий вплив на загальну соціально-економічну ситуацію в країні, дозволяє ефективно перерозподіляти міграційні потоки та регулювати рівень зайнятості.

Зараз національний ринок праці Ісландії характеризується дуже низьким рівнем безробіття, високим коефіцієнтом насичення та збалансованістю (дефіцит робочої сили компенсується притоком іноземних працівників, стримую тим самими перегрів економіки, за умови якого вітчизняні підприємства змушені були б надмірно підвищувати рівень заробітної плати).

Однак навіть за умови притоку іноземних працівників рівень заробітної плати значно зростає. Завдяки сприятливій ринковій кон'юктурі, суттєвому подорожчанню національної валюти навіть за цих умов рівень інфляції залишається помірно низьким. Купівельна спроможність приватних господарств зростає, що формує додаткові конкурентні переваги вітчизняних підприємств та знижує рівень їх заборгованості, що виник в кризові роки.

Як і інші скандинавські країни, Ісландія залежить від міжнародної торгівлі. Основними торговельними партнерами, наразі, виступають США та Великобританія (зараз працює робоча група «Бізнес як завжди» задля пом'якшення наслідків Brexit в сфері зовнішньої торгівлі), хоча агреговані країни є найбільшими за параметрами валової й додаткової вартості.

Економіка **Норвегії** характеризується низькими темпами зростання доходів населення, помірними темпами зниження рівня безробіття, а також ростом обсягів національного виробництва, поліпшенням конкурентоспроможності продукції, зниженням процентних ставок, покращенням інвестиційного клімату та ростом обсягів інвестицій, експансійною фіскальною політикою. Покращується ситуація на ринку праці, що пояснюється зростанням експорт країни та тенденціями економічного росту загалом.

Загальним тенденціям росту економіки Норвегії сприяє економічна політика уряду. Зокрема, процентна ставка досягла свого історичного мінімуму і становить, наразі, 0,5%; фіскальна політика реалізується сукупністю дієвих цільових заходів; національна валюта суттєво зміцнила свої позиції на фоні зниження цін на нафту [3].

Зниження рівня заробітної плати також сприяє підвищенню конкурентоспроможності товарів вітчизняного виробництва й, відповідно, зростанню експорту. Навіть за таких умов витрати

на оплату праці в Норвегії залишаються значно вищими за середні показники серед основних торговельних партнерів Норвегії. Поступово зростають обсяги споживання на внутрішньому ринку.

Очікується, що загальний попит населення на товари та послуги зростатиме й далі. Попит на ринку житла сприяє зростанню обсягів інвестицій в дану сферу будівництва. Однак, наразі пропозиція на ринку житла суттєво перевищує попит, ціни залишаються досить високими.

Світова тенденція високих темпів кредитування поширюється й на Норвегію. Негативною тенденцією є високе боргове навантаження великої кількості приватних домогосподарств. За мови підвищення, навіть незначного, процентних ставок, споживчий попит значно скоротиться за необхідності покриття боргових зобов'язань. Це суттєво загальмує економічне зростання країни.

Рівень активності економіки **Швеції** високий як в державному, так і приватному секторах. Відповідно, постійно високим залишається попит на ринку праці. Стале зростання ВВП щонайменше на рівні 3,0% дозволяє уряду й надалі розширювати програми соціального забезпечення.

Поточний рівень інвестицій залишається на високому рівні. Спостерігається ріст в сфері споживання, зокрема роздрібною торгівлі, будівництва, зокрема житла, зростання капіталу, тощо. Низькі відсоткові ставки, високий рівень економії та заощаджень, ріст споживчого попиту, позитивні тенденції на ринку праці свідчать про позитивні перспективи економічного розвитку в майбутньому.

Ці позитивні тенденції економічного розвитку сприятливо впливають на ефективне вирішення соціальних проблем, зокрема у сфері надання комунальних послуг. Ефективна соціально-економічна політика особливо актуальна в умовах ускладненої демографічної ситуації в країні, коли частка людей пенсійного віку та дітей в загальній структурі населення країни є надзвичайно великою.

Додаткові надходження до бюджету, отримані в результаті зростання підприємницької активності, виробництва, експорту та, відповідно, обсягів сплачених до бюджету податкових відрахувань, дозволяють вже в 2018–2019 рр. реалізувати додаткові проекти в сфері охорони здоров'я, освіти, догляду, охорони порядку, оборони, а також спрямувати відрахування на регулювання міграційних процесів та вирішення проблем, що виникають в цій сфері.

Значною є частка інвестицій в ВВП, зокрема значними є обсяги інвестицій в сфері будівництва житла, що є надзвичайно актуальним через зростання попиту на житло в умовах сталого зростання чисельності населення країни. Інвестиції в сферу промисловості здійснюються, хоча зростання їх обсягів є досить помірним. Державні інвестиції

спрямовані, в першу чергу, у відновлення застарілої інфраструктури та будівництво.

Експорт зростає повільно, особливо експорт послуг, що пояснюється тимчасовим падінням в сфері туризму. Однак прогноуються позитивні зміни даних тенденцій. Загалом, поряд з незначним зростанням імпорту сальдо торговельного балансу залишається позитивним [5, с. 40–44].

Суттєво зменшився рівень безробіття. Особливо ця позитивна тенденція відчутна серед молодого населення (15–24 роки). Попит на працю залишається стало високим, до того ж, активно створюються нові робочі місця в умовах розвитку виробничих потужностей.

У короткостроковій перспективі на фінансову політику уряду Швеції впливають міграційні процеси, що потребують значних відрахувань з бюджету на їх вирішення. Однак на фоні загальних позитивних тенденцій фінансова політика уряду значною мірою враховує програми соціально-економічного спрямування.

Висновки. Загалом економіка країн Скандинавського регіону демонструє позитивні тенденції розвитку, зниження рівня безробіття, збільшення доходів громадян та зростання споживчого попиту, посилення позицій національних підприємств у сфері виробництва, експорту, інвестицій, реалізація широкого спектру соціально-економічних програм розвитку.

Скандинавська стратегія сталого розвитку стала першою макро-регіональною стратегією, що являє собою глобальну модель співпраці країн Північної Європи. Ця модель є результатом конвергенції національних, єдиної європейської та субрегіональної скандинавської моделей соціально-економічного розвитку; враховує інтегральний та неподільний характер економічних, соціальних, культурних та екологічних вимір сталого розвитку.

Успішна реалізація державної соціально-економічної політики країн Скандинавського регіону відповідно до концепції сталого розвитку зберігає їх стабільно на перших позиціях рейтингів оцінки результативності цього курсу.

Регіон вважається провідним в аспектах дотримання та захисту прав людини, соціалізації всіх щаблів корпоративного та державного управління, досягнення досить високого рівня загального добробуту населення тощо. У сфері держав-

ного управління на постійній основі здійснюється розроблення та впровадження новітніх методик оцінювання та навчання з метою практичної реалізації стратегічних програм сталого соціально-економічного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Nordic Economic Outlook 2017. Nordic konjunkturgruppen. TemaNord 2017:568.
2. Nordic centre for welfare and social issues. Focus on the Nordic welfare model. Nordic Centre for Welfare and Social Issues. www.nordicwelfare.org February 2013 Editor: Gerd Vidje.
3. Norway in Europe. The Norwegian government's strategy for cooperation with the EU: 2014–2017. Utenriksdepartementet.
4. OECD Economic Surveys. Finland. Overview. February 2016.
5. Бочкар'ова Т.Ю. Скандинавський субрегіон у процесі диференціації Європейського Союзу. URL: <http://mk-eu.at.ua/material/naukpratsi/bochkareva.pdf>
6. Мамедова О.О. Аналіз торговельної спеціалізації країн Скандинавського регіону. Географія та туризм. Випуск 16, 2011. Рибак Ю. Кластерна політика країн Скандинавського регіону у формування та ефективному функціонуванні конкурентоспроможних кластерів. Економіст. Випуск 9, 2013.

REFERENCES:

1. Nordic Economic Outlook 2017. Nordic konjunkturgruppen. TemaNord 2017:568.
2. Nordic centre for welfare and social issues. Focus on the Nordic welfare model. Nordic Centre for Welfare and Social Issues. www.nordicwelfare.org February 2013 Editor: Gerd Vidje.
3. Norway in Europe. The Norwegian government's strategy for cooperation with the EU: 2014–2017. Utenriksdepartementet.
4. OECD Economic Surveys. Finland. Overview. February 2016.
5. Bochkar'ova T.YU. Skandynavs'kyi subrehion u protsesi dyferentsiatsiyi Yevropeys'koho Soyuzu. [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu: <http://mk-eu.at.ua/material/naukpratsi/bochkareva.pdf>
6. Mamedova O.O. Analiz torhovel'noyi spetsializatsiyi krayin Skandynavs'koho rehionu. Neohrafiya ta turizm. Vypusk 16, 2011.
7. Rybak YU. Klasterna polityka krayin Skandynavs'koho rehionu u formuvannya ta efektyvnomu funktsionuvanni konkurentospromozhnykh klasteriv. Ekonomist. Vypusk 9, 2013.

Pryyatelchuk O.A.

Ph D, Associate Professor,
Department of International Business,
Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

CURRENT TRENDS OF ECONOMIC GROWTH OF THE NORDIC REGION AS A RESULT OF THE IMPLEMENTATION OF THE REGIONAL SOCIAL ECONOMY MODEL

Recent economic growth in the Nordic countries, in particular Denmark, Sweden, Norway, Finland and Iceland, prove the effectiveness of the socio-economic policy of the state, implemented in the framework of the regional model of the social economy. Ambiguous national development trends are due to a certain difference in the coordination mechanisms and sectoral orientation of individual countries, but the general principles and basic methods for regulating the system of socio-economic relations in the region are quite similar and are realized in one common direction.

The phenomenon of the Scandinavian socio-economic model of welfare is always an interesting topic for debate around the world. The transformation of the existing system is conditioned by the emergence of new challenges and threats, as well as the political and economic globalization of all world economic processes affecting all countries and regions of the world. At the same time, there are attempts to use this model or its individual elements in other national economies.

The Scandinavian model is often seen as an alternative to the American model of capitalist entrepreneurship that has overcome all the negative features of capitalism, such as: poverty, lack of access to good quality health care, worsening of the social protection system, lack of reliable pensions, financial crises, stratification of society by income level, etc. In addition, the Scandinavian model solves the inherent in capitalist society inequality in access to resources and social services (education, medicine) between secured and low-income segments of the population.

Nowadays the economies of the Nordic countries show positive trends of development, lower unemployment, increased incomes and consumer demand growth, strengthen the positions of national enterprises in the field of production, exports, investments, implementation of a wide range of socio-economic development programs.